DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 28 juni 2007 *

I mål C-1/06,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Finanzgericht Hamburg (Tyskland) genom beslut av den 15 december 2005, som inkom till domstolen den 3 januari 2006, i målet

Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH

mot

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas samt domarna J.N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh (referent) och P. Lindh,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: handläggaren J. Swedenborg,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 november 2006,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH, genom K. Landry, Rechtsanwalt,

— Hauptzollamt Hamburg-Jonas, genom S. Plenter, i egenskap av ombud,

— Greklands regering, genom I. Chalkias och S. Papaioannou, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom F. Erlbacher, i egenskap av ombud,

och efter att den 6 mars 2007 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 47.3 i kommissionens förordning (EEG) nr 3665/87 av den 27 november 1987 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för systemet med exportbidrag för jordbruksprodukter (EGT L 351, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 24, s. 216), i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 2955/94 av den 5 december 1994 (EGT L 312, s. 5; svensk specialutgåva, område 3, volym 63, s. 225) (nedan kallad förordning nr 3665/87).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH (nedan kallat Bonn Fleisch) och Hauptzollamt Hamburg-Jonas (huvudtullkontoret i Hamburg-Jonas, nedan kallat Hauptzollamt) angående ett krav på återbetalning av exportbidrag för jordbruksprodukter, som har framställts av Hauptzollamt.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

Förordning (EEG) nr 3566/92

3 Enligt artikel 2 i kommissionens förordning (EEG) nr 3566/92 av den 8 december 1992 om de handlingar som skall användas vid tillämpningen av gemenskapsåtgärder som innebär kontroll av användningen och/eller bestämmelseorten för varor (EGT L 362, s. 11) gäller följande:

"Om tillämpningen av en gemenskapsbestämmelse förutsätter att det bevisas att de villkor som föreskrivs i den bestämmelsen i fråga om användningen av och/eller bestämmelseorten för de varor som importeras till, exporteras från eller befordras inom gemenskapens tullområde är uppfyllda, skall detta bevisas genom uppvisande av kontrollexemplar T5 ..."

Förordning nr 3665/87

4 Av fyrtionionde skälet i förordning nr 3665/87 (femtionde skälet i den tyska språkversionen) framgår följande:

"Det kan hända att kontrollexemplaret inte kan läggas fram på grund av omständigheter som exportören inte råder över, trots att produkten har lämnat gemenskapens tullområde eller har nått en viss bestämmelse[ort]. En sådan situation skulle kunna hämma handeln och därför bör andra dokument kunna erkännas som likvärdiga."

5 Artikel 3.5 i förordning nr 3665/87 har följande lydelse:

"De dokument som används vid exporten för att styrka att produkterna berättigar till bidrag måste innehålla all information som är nödvändig för att beräkna bidragsbeloppet, särskilt

a) en beskrivning av produkterna enligt bidragsnomenklaturen,

b) uppgifter om produkternas nettovikt, eller motsvarande uttryckt i den måttenhet som skall användas vid beräkningen av bidraget, samt

c) uppgifter om produkternas sammansättning eller en hänvisning till en sådan, i den utsträckning som behövs för att beräkna bidragets storlek.

Om det dokument som avses i denna punkt är en exportdeklaration måste denna också innehålla dessa uppgifter samt uppgiften 'bidragskod'."

6 Artikel 4.1 i samma förordning har följande lydelse:

"Utan att det påverkar bestämmelserna i artiklarna 5 och 16 skall bidraget betalas ut först sedan det styrkts att de produkter för vilka en exportdeklaration tagits emot har lämnat gemenskapens tullområde i oförändrat skick inom 60 dagar från den dag då exportdeklarationen togs emot."

7 I artikel 6 i den nämnda förordningen stadgas att det för produkter, för vilka tulldeklarationer tagits emot, skall styrkas att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde, om dessa innan de lämnar detta område passerar igenom andra delar av tullområdet än den medlemsstat i vilken deklarationen togs emot. Styrkande sker genom att originalet av det kontrollexemplar T 5 som avses i artikel 2 i förordning nr 3566/92 läggs fram.

8 I artikel 18.1 i samma förordning föreskrivs följande:

"Som bevis för att en produkt tullbehandlats för övergång till fri konsumtion skall ett av följande dokument visas upp:

a) Ett tulldokument eller kopia eller fotokopia av ett sådant ...

b) Ett lossningsintyg och intyg om övergång till fri konsumtion, utfärdat av ett internationellt kontroll- och övervakningsorgan som är godkänt av en medlemsstat. Datum och nummer för tulldokumentet om övergång till fri konsumtion måste framgå på det berörda intyget.

c) Ett annat dokument, bestyrkt av tullmyndigheterna i det berörda tredje landet, som identifierar produkterna och visar att de övergått till fri konsumtion i det landet."

9 I artikel 47 i förordning nr 3665/87 stadgas följande:

"1. Exportbidraget skall utbetalas endast på exportörens ansökan och skall endast betalas av den medlemsstat inom vars territorium exportdeklarationen mottagits.

Ansökan om exportbidrag skall antingen göras

a) skriftligen, varvid medlemsstaten får föreskriva att en särskild blankett används för detta ändamål, eller

b) genom användning av datoriserat system, i enlighet med närmare bestämmelser som skall antas av de behöriga myndigheterna efter kommissionens godkännande.

...

2. Utom vid force majeure skall de dokument som rör betalningen av bidraget eller frisläppandet av säkerheten läggas fram inom tolv månader från den dag då exportdeklarationen togs emot.

3. När det kontrollexemplar T 5 som avses i artikel 6 inte skickas tillbaka till det avsändande tullkontoret eller central myndighet inom tre månader efter utfärdandet, på grund av omständigheter som exportören inte råder över, får denne lämna en motiverad begäran till det behöriga organet om att andra dokument skall anses som likvärdiga.

Följande bestämmelser skall tillämpas när det gäller vilka dokument som skall läggas fram som stöd för en sådan begäran:

a) Om ett kontrollexemplar har utfärdats som bevis för att produkterna har lämnat gemenskapens tullområde, skall exportören lägga fram

— transportdokumentet,

och

— ett dokument som visar att produkten har visats upp för ett tullkontor i tredje land eller ett eller flera av de dokument som avses i artikel 18.1, 18.2 och 18.4.

...

Bestämmelserna i punkt 4 skall tillämpas när likvärdiga bevis läggs fram.

4. Om de dokument som krävs enligt artikel 18 inte kan läggas fram inom den frist som anges i punkt 2, trots exportörens ansträngningar att få tag på dem och överlämna dem i tid, får exportören beviljas ytterligare tid för att lägga fram dessa dokument.

5. Den begäran enligt punkt 3 — med eller utan styrkande bilagor — om att andra dokument skall behandlas som likvärdiga måste inkomma inom den frist som anges i punkt 2 och detsamma gäller den begäran om förlängning av fristen som avses i punkt 4.

..."

Förordning (EG) nr 800/1999

10 Förordning nr 3665/87 har upphört att gälla och har ersatts av kommissionens förordning (EG) nr 800/1999 av den 15 april 1999 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för systemet med exportbidrag för jordbruksprodukter (EGT L 102, s. 11). Den förordningen trädde i kraft den 24 april 1999 och är tillämplig från och med den 1 juli 1999. Enligt artikel 54.1 första strecksatsen i förordning nr 800/1999 skall förordning nr 3665/87 dock alltjämt tillämpas på export för vilken exportdeklarationen tagits emot före den 1 juli 1999.

De nationella bestämmelserna

11 I tysk rätt återfinns de gemenskapsrättsliga bestämmelserna om exportbidrag i den tyska exportbidragsförordningen (Ausfuhrerstattungsverordnung) av den 24 maj 1996 (BGBl. 1996 I, s. 766) (nedan kallad AEVO).

12 I 3 § AEVO stadgas att den gällande versionen av det formulär (Exportdeklaration i bidragssyfte) som Bundesministerium der Finanzen utfärdar i författningssamlingen för Bundesfinanzverwaltung — Amtsblatt des Bundesministeriums der Finanzen — för att användas som exportdeklaration (tilläggsblad) för EG-exportbidrag skall användas som dokument i den mening som avses i artikel 3.5 i förordning nr 3665/87.

13 4 § AEVO har följande lydelse:

"(1) Intyg om att varuleveransen lämnat gemenskapens tullområde (avgångsintyg) utfärdas av utfartstullkontoret i den exportdeklaration i bidragssyfte som avser det område på vilket denna förordning är tillämplig ...

(2) Vid leveranser för vilka exportdeklarationen mottagits i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, skall avgångsintyget inom denna förordnings giltighetsområde utfärdas i kontrollexemplar T 5 av det utfartstullkontor som är behörigt enligt denna förordning."

Tvisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

14 Under år 1998 exporterade Bonn Fleisch nötkött direkt från Tyskland till Ryssland. Köttet omfattades av tullagerförfarandet innan det exporterades, och Bonn Fleisch erhöll, efter att ha gjort ansökan därom, en förskottsutbetalning av exportbidraget.

15 Efter att ha lämnat exportdeklarationen till Hauptzollamt i Bremen den 8 april 1998, tillställde Bonn Fleisch den 13 juli 1998 Hauptzollamt transportdokumentet, vilket innehöll en bekräftelse daterad den 9 april 1998 på att tullklarering skett vid avgångsstationen, och det ryska importdokumentet. I sistnämnda dokument angavs den 20 maj 1998 som det datum då varorna övergick till fri omsättning. Bonn Fleisch ansökte samtidigt om att säkerheten skulle frisläppas.

16 Hauptzollamt upplyste den 21 juli och den 18 november 1999 per telefon Bonn Fleisch om att den inte hade fått exportdeklarationen försedd med en anteckning från utfartstullkontoret som bekräftade exporten. Hauptzollamt krävde därför, i fyra beslut av den 23 juni 2000, att klaganden i målet vid den nationella domstolen skulle återbetala de exportbidrag som hade utbetalats i förskott, med ett tillägg om 20 procent. I skälen för besluten angav Hauptzollamt att klaganden i målet vid den nationella domstolen inte hade styrkt att varorna hade exporterats utanför gemenskapens tullområde genom att inom den i artikel 4.1 i förordning nr 3665/87 föreskrivna sextiodagarsfristen uppvisa en exportdeklaration i vilken det bekräftas att export ägt rum.

17 Bonn Fleisch begärde omprövning av besluten om återbetalning och gjorde bland annat gällande att exportdeklarationen hade tillställts Hauptzollamt på intern väg inom tullmyndigheten. I förordning nr 3665/87 föreskrivs det inte någon skyldighet för exportören att lämna in exportdeklarationen till Hauptzollamt. Bonn Fleisch har under alla omständigheter hänvisat till en skrivelse från Hauptzollamt i Stralsund av den 2 november 2000, enligt vilken den kopia av exportdeklarationen som var avsedd för Hauptzollamt hade postats av Zollamt i Mukran.

18 Enligt de uppgifter som lämnats till domstolen under det muntliga förfarandet har den aktuella kopian av exportdeklarationen skickats till Hauptzollamt inom den i artikel 47.2 i förordning nr 3665/87 föreskrivna tolvmånadersfristen. Den aktuella kopian finns emellertid inte i den myndighetens akt i ärendet, antingen på grund av att den inte har mottagits eller på grund av att den har förkommit.

19 I skrivelse av den 2 november 2000 uppgav Bonn Fleisch att bolaget i en skrivelse av den 13 juli 1998 hade tillställt Hauptzollamt transportdokumentet och det ryska importdokumentet. Detta skulle således innebära att dessa handlingar hade tillställts Hauptzollamt inom den i artikel 47.2 i förordning nr 3665/87 föreskrivna tolvmånadersfristen. Bonn Fleisch har, för det fall exportdeklarationen inte skulle finnas i Hauptzollamts akt i ärendet, gjort gällande att den omständigheten att bolaget visat upp dessa handlingar utgör en underförstådd begäran om att de skall anses styrka att varorna har exporterats utanför gemenskapens tullområde.

20 I skrivelsen av den 2 november 2000 begärde Bonn Fleisch även uttryckligen att transportdokumentet och det ryska importdokumentet som bolaget hade tillställt Hauptzollamt i skrivelsen av den 13 juli 1998, skulle anses som likvärdiga i enlighet med artikel 47.3 i förordning nr 3665/87.

21 I beslut av den 13 december 2001 avslog Hauptzollamt denna begäran som alltför sent inkommen med hänvisning till artikel 47.5 i förordning nr 3665/87. Hauptzollamt angav vidare att Bonn Fleischs skrivelse av den 13 juli 1998 inte kunde anses som en begäran om att det skulle prövas om de handlingar som hade getts in var att anse som likvärdiga, eftersom det krävs att det görs en uttrycklig begäran om en sådan prövning och att Hauptzollamt saknade rätt att ex officio göra en sådan.

22 Bonn Fleisch väckte den 20 mars 2003 talan vid Finanzgericht Hamburg (skattedomstolen i Hamburg) mot de beslut att inte vidta någon ändring som Hauptzollamt hade fattat med anledning av respektive begäran om omprövning.

23 Den hänskjutande domstolen har konstaterat att det i artikel 6 i förordning nr 3665/87 föreskrivs att, i de fall det tagits emot tulldeklarationer för produkter som

innan de lämnar gemenskapens tullområde passerar igenom andra delar av gemenskapen än den medlemsstat i vilken deklarationen togs emot, styrkande av att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde skall ske genom att det vederbörligen ifyllda originalet av kontrollexemplaret T 5 läggs fram. Den hänskjutande domstolen har påpekat att i fråga om sådan direkt export som det är fråga om i målet vid den nationella domstolen, har gemenskapslagstiftaren däremot inte reglerat det sätt på vilket det skall föras i bevis att varorna har exporterats utanför gemenskapens tullområde, vilket innebär att nationell rätt, i det föreliggande fallet 4 § punkt 1 AEVO, är tillämplig.

24 Den hänskjutande domstolen har härvidlag erinrat om att exportören enligt artikel 49.3 första stycket i förordning nr 800/1999, vilken har ersatt förordning nr 3665/87, får lämna en motiverad begäran till det behöriga organet om att andra dokument skall anses som likvärdiga om kontrollexemplaret T 5, eller i tillämpliga fall det nationella dokument som styrker att utförsel från gemenskapens tullområde har ägt rum, inte skickas tillbaka till avgångstullkontoret eller tillämplig central myndighet inom tre månader efter utfärdandet, på grund av omständigheter som exportören inte råder över. Med beaktande av att förordning nr 800/1999 endast innehåller en omformulering av artikel 47.3 i förordning nr 3665/87 i syfte att förbättra tydligheten, finns det enligt den nationella domstolen inte anledning att tillmäta den omständigheten någon betydelse att det nationella dokument som styrker att utförsel från gemenskapens tullområde ägt rum inte anges i artikel 47.3, utan endast kontrollexemplaret T 5.

25 Den hänskjutande domstolen har konstaterat att tvisten vid den nationella domstolen kännetecknas av den omständigheten att Bonn Fleisch inom den i artikel 47.2 i förordning nr 3665/87 föreskrivna tolvmånadersfristen har tillställt Hauptzollamt transportdokumentet och det ryska importdokumentet, trots att exportdeklarationen inte har tagits emot av Hauptzollamt inom den nämnda fristen. Dessa handlingar skulle kunna utgöra likvärdiga bevis i den mening som avses i artikel 47.3 i förordning nr 3665/87. Den hänskjutande domstolen är av den uppfattningen att den behöriga myndigheten under vissa specifika omständigheter ex officio får pröva om vissa handlingar är att anse som likvärdiga. Enligt den hänskjutande domstolen återstår det att precisera dessa specifika omständigheter. Den omständigheten att artikel 47.3 i förordning nr 3665/87 enligt skälen i den

förordningen har lagts till i exportörernas intresse talar för en sådan tolkning. Ett beslut att inte utbetala exportbidrag eller att inte frisläppa säkerheter på grund av att en obetydlig formalitet, nämligen en formell begäran om att andra handlingar skall anses som likvärdiga, inte har iakttagits är svårligen förenligt med målsättningarna för den gemensamma organisationen av marknaden.

26 Beträffande frågan huruvida en begäran om att andra handlingar skall anses som likvärdiga kan vara underförstådd, eller om den kan framställas som en begäran om att handlingarna i vart fall skall anses som likvärdiga, har den hänskjutande domstolen funnit att en skyldighet att framställa en uttrycklig begäran under alla omständigheter underlättar för den behöriga myndigheten att kontrollera att fristen har iakttagits. Det skulle emellertid vara möjligt att kontrollera om en begäran om att andra handlingar skall anses som likvärdiga har framställts i rätt tid även om den har framställts underförstått eller indirekt, eftersom exportören måste ha anhängiggjort sin begäran hos den behöriga myndigheten på något sätt. Det enda som enligt den hänskjutande domstolen är av betydelse är huruvida exportörens avsikt att styrka att varan i vederbörlig ordning har exporterats från gemenskapens tullområde tydligt framgår av omständigheterna i de olika fall som är tänkbara.

27 Finanzgericht Hamburg ansåg att den tvist som den hade att pröva gav upphov till frågor om tolkningen av gemenskapsrätten. Finanzgericht Hamburg vilandeförklarade därför målet och hänsköt följande två tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Har det behöriga organet även rätt och skyldighet att ex officio pröva om andra handlingar kan anses som likvärdiga enligt artikel 47.3 i förordning nr 3665/87?

2) Kan en begäran om att andra handlingar skall anses som likvärdiga enligt artikel 47.3 i förordning nr 3665/87 även framställas underförstått och som en begäran att handlingarna i vart fall skall anses som likvärdiga?

Prövningen av tolkningsfrågorna

28 Den hänskjutande domstolen vill med sina frågor, som skall prövas i ett sammanhang, i huvudsak få klarhet i huruvida den behöriga nationella myndigheten i fråga om exportbidrag får eller är skyldig att enligt artikel 47.3 i förordning nr 3665/87 ex officio pröva om handlingar är att anse som likvärdiga, och huruvida det enligt samma bestämmelse kan göras en underförstådd begäran om att vissa handlingar skall anses som likvärdiga.

29 Ett av syftena med förordning nr 3665/87 är att bekämpa de oegentligheter och de bedrägerier som har konstaterats i fråga om exportbidrag och den förordningen innehåller materiella bestämmelser och förfaranderegler vad gäller erhållande av exportbidrag (se dom av den 11 juli 2002 i mål C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, REG 2002, s. I-6453, punkt 60, och av den 14 april 2005 i mål C-385/03, Käserei Champignon Hofmeister, REG 2005, s. I-2997, punkt 26).

30 I den materiella bestämmelsen i artikel 4.1 i förordning nr 3665/87 föreskrivs att bidraget betalas ut först sedan det har styrkts att de produkter för vilka en exportdeklaration tagits emot har lämnat gemenskapens tullområde i oförändrat skick inom 60 dagar från den dag då exportdeklarationen togs emot. Föreligger det inte något bevis för att produkterna har lämnat gemenskapens tullområde på ovan angivna sätt sker det ingen utbetalning av exportbidraget.

31 I artikel 47, vilken återfinns i Avdelning 4 i förordning nr 3665/87 med rubriken "Förfarande vid utbetalning av bidrag", räknas de förfaranderegler upp som exportören måste uppfylla för att exportbidraget skall utbetalas.

32 I punkt 3 i den bestämmelsen föreskrivs att om det kontrollexemplar T 5 som avses i artikel 6 inte sänds tillbaka till det avsändande tullkontoret eller tillämplig central myndighet inom tre månader efter utfärdandet, på grund av omständigheter som exportören inte råder över, får denne lämna en motiverad begäran till det behöriga organet om att andra dokument skall anses som likvärdiga. Exportören skall genom denna begäran lägga fram likvärdiga bevis för att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde i enlighet med vad som krävs enligt artikel 4 i förordning nr 3665/87.

33 Det framgår emellertid av ordalydelsen i artikel 6 i förordning nr 3665/87, till vilken det hänvisas i artikel 47.3, att kontrollexemplaret T 5 endast visas upp för att styrka att en produkt har lämnat gemenskapens tullområde i de fall produkten i fråga innan den lämnar detta har passerat genom andra områden än den medlemsstat där deklarationen togs emot.

34 Av detta följer att, i likhet med vad kommissionen med rätta har hävdat, artikel 47.3 i förordning nr 3665/87 inte är tillämplig vid sådan direktexport av produkter som det är fråga om i målet vid den nationella domstolen. Den bestämmelsen tar inte sikte på en begäran om att handlingar skall anses som likvärdiga som framställs i anledning av att det nationella dokument har förkommit som vid direktexport styrker att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde.

35 Den bestämmelsen i förordning nr 3665/87 är endast tillämplig på indirekt export som omfattas av artikel 6 i samma förordning. I förordning nr 800/1999 föreskrivs det däremot uttryckligen att en begäran om att vissa handlingar skall anses som likvärdiga kan framställas när kontrollexemplaret T 5 vid indirekt export, eller vid direktexport det nationella dokument som styrker att produkterna har lämnat gemenskapens tullområde, inte har sänts tillbaka till det avsändande tullkontoret eller behörig central myndighet inom tre månader från utfärdandet.

36 Förordning nr 800/1999 är emellertid endast tillämplig från och med den 1 juli 1999, vilket innebär att artikel 47.3 i förordning nr 3665/87 är tillämplig på sådan export som det är fråga om i målet vid den nationella domstolen, för vilken exportdeklarationer togs emot före det datumet.

37 Det föreligger inte några gemenskapsrättsliga bestämmelser i vilka det beträffande direktexport anges vilken handling som exportören skall visa upp för att styrka att de produkter avseende vilka en exportdeklaration tagits emot har lämnat gemenskapens tullområde i oförändrat skick. Det ankommer således på medlemsstaterna att bestämma vilken handling som exportören skall lägga fram till stöd för sin begäran om utbetalning av exportbidraget.

38 Det framgår av handlingarna i målet att i tysk rätt anges, med avseende på exportbidraget, bekräftelsen att ett varuparti har lämnat gemenskapens tullområde enligt 4 § punkt 1 AEVO av utfartstullkontoret i exportdeklarationen för det område som den förordningen är tillämplig på.

39 Enligt de upplysningar som domstolen har tillgång till föreskrivs det inte i den bestämmelsen, i vart fall inte uttryckligen, någon möjlighet för exportören att lägga fram likvärdiga bevis i syfte att erhålla utbetalning av exportbidraget.

40 Kravet på ett väl fungerande gemenskapsrättsligt system för exportbidrag ger emellertid inte medlemsstaterna rätt att åsidosätta vare sig målsättningarna i förordning nr 3665/87 eller principerna i gemenskapsrätten, i synnerhet proportionalitetsprincipen.

41 I fall där det vid direktexport saknas gemenskapsrättslig reglering i en viss fråga fastställs förfaranderegleрna för att säkerställa skyddet för de rättigheter som enskilda har på grund av gemenskapsrätten av medlemsstaternas nationella rättsordningar enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi. Dessa förfaranderegler får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som reglerar liknande nationella situationer (likvärdighetsprincipen) eller göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen) (se bland annat dom av den 14 december 1995 i de förenade målen C-430/93 och C-431/93, Van Schijndel och van Veen, REG 1995, s. I-4705, punkt 17, och av den 7 september 2006 i mål C-53/04, Marrosu och Sardino, REG 2006, s. I-7213 , punkt 52).

42 I ett sådant ärende som det är fråga om i målet vid den nationella domstolen, i vilket det nationella dokument som intygar att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde inte kan visas upp på grund av omständigheter som exportören inte råder över, är den behöriga nationella myndigheten i fråga om exportbidrag mot denna bakgrund skyldig att ex officio pröva huruvida de uppgifter eller handlingar som läggs fram av exportören är tillräckliga eller inte med hänsyn till systematiken och andemeningen i samt syftet med förordning nr 3665/87.

43 Beträffande syftet med förordning nr 3665/87 framgår det av det fyrtionionde skälet (femtionde skälet i den tyska språkversionen) och av artikel 47.3 i förordningen att det är uppenbart att gemenskapslagstiftaren har velat föreskriva en möjlighet för exportören att, under vissa omständigheter, styrka att produkterna har lämnat gemenskapens tullområde med likvärdiga bevis.

44 Den omständigheten att exportörer löper risken att stöta på svårigheter att erhålla tullhandlingar från behöriga myndigheter gentemot vilka de saknar påtryckningsmedel (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 juni 2003 i mål C-467/01, Eribrand, REG 2003, s. I-6471, punkt 41), liksom den omständigheten att de handlingar som erfordras enligt förordning nr 3665/87 för att kunna uppbära exportbidrag ibland förkommer eller försvinner på grund av orsaker som den

behöriga myndigheten råder över, har tagits i beaktande i nämnda förordning genom att det föreskrivs ett visst mått av flexibilitet i de förfaranderegler som är tillämpliga på den bevisning som exportören skall lägga fram för att erhålla utbetalning av exportbidraget.

45 Såsom framgår av punkt 18 i förevarande dom är det utrett att den exportdeklaration som krävs enligt de tyska bestämmelserna för att intyga att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde har förkommit eller försvunnit på grund av omständigheter som Bonn Fleisch inte råder över.

46 Det framgår även av systematiken och av andemeningen i förordning nr 3665/87, och i synnerhet av artikel 47 i den förordningen, att det inte är avsikten att en omsorgsfull exportör med automatik skall fråntas de i gemenskapslagstiftningen föreskrivna exportbidragen i de fall där det är omöjligt för denne — trots att exportören har vidtagit samtliga åtgärder som det ankommer på denne att utföra — att visa upp de handlingar som erfordras för att exportbidragen skall betalas ut, på grund av att handlingarna i fråga har förkommit av orsaker som exportören inte råder över (se analogt beträffande artikel 47.4 i förordning nr 3665/87, dom av den 21 januari 1999 i mål C-54/95, Tyskland mot kommissionen, REG 1999, s. I-35, punkt 148).

47 Den behöriga nationella myndigheten i fråga om exportbidrag är således i enlighet med målsättningarna för förordning nr 3665/87 skyldig att ex officio ta i beaktande likvärdiga bevismedel, liksom en underförstådd begäran om att vissa handlingar skall beaktas som likvärdiga, i fall där det har gjorts en ansökan om utbetalning av exportbidrag enligt artikel 47.1 i förordning nr 3665/87 och det nationella exportdokument som styrker att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde inte kan visas upp på grund av omständigheter som exportören inte råder över.

48 Dessa bevismedel kan, i likhet med vad som föreskrivs i artikel 47.3 i förordning nr 3665/87, inbegripa såväl transportdokumentet som det importdokument från tredje land som har åberopats av Bonn Fleisch i målet vid den nationella domstolen. Dessa bevismedel måste emellertid vara lika tillfredsställande med hänsyn till den kontroll som görs i enlighet med villkoren i den nationella rätten, såvitt dessa villkor innebär att gemenskapsrättens räckvidd och verkan iakttas (se, för ett liknande resonemang, beträffande kommissionens förordning (EG) nr 1222/94 av den 30 maj 1994 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för ordningen för beviljande av exportbidrag för vissa jordbruksprodukter som exporteras i form av varor som inte omfattas av bilaga II till fördraget och om kriterierna för fastställande av bidragsbeloppen (EGT L 136, s. 5; svensk specialutgåva, volym 3, område 57, s. 169), i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 229/96 av den 7 februari 1996 (EGT L 30, s. 24), dom av den 9 november 2006 i mål C-120/05, Heinrich Schulze, REG 2006, s. I-10717, punkt 26).

49 Domstolen erinrar om att i enlighet med artikel 47.2 i förordning nr 3665/87 skall likvärdiga bevismedel, liksom varje annan del av akten i ett ärende om utbetalning av exportbidraget eller om frisläppande av säkerheten, ges in inom tolv månader från dagen då exportdeklarationen togs emot, utom i fall av force majeure.

50 I det fall fristen för att lägga fram likvärdiga bevismedel har gått ut på grund av en orsak som beror på de behöriga nationella myndigheterna kan inte dessa myndigheter, såsom är fallet när det nationella dokument som styrker att produkterna har lämnat gemenskapens tullområde har förkommit eller försvunnit genom deras försorg, åberopa tolvmånadersfristen gentemot en omsorgsfull exportör.

51 Mot denna bakgrund skall tolkningsfrågorna besvaras på följande sätt: Artikel 47.3 i förordning nr 3665/87 är inte tillämplig vid direktexport av produkter.

Den nationella myndighet som är behörig i fråga om exportbidrag är emellertid skyldig att, i enlighet med målsättningarna för förordning nr 3665/87, ex officio ta i beaktande likvärdiga bevismedel, liksom även en underförstådd begäran om att vissa handlingar skall anses som likvärdiga, i det fall då det nationella dokument som styrker att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde inte kan visas upp på grund av omständigheter som exportören inte råder över. De likvärdiga bevismedlen måste emellertid vara lika tillfredsställande med hänsyn till den kontroll som görs i enlighet med villkoren i den nationella rätten, såvitt dessa villkor innebär att gemenskapsrättens räckvidd och verkan iakttas.

När fristen för att lägga fram likvärdiga bevismedel har gått ut på grund av en orsak som beror på de behöriga nationella myndigheterna, kan inte dessa myndigheter åberopa den i artikel 47.2 i förordning nr 3665/87 föreskrivna tolvmånadersfristen gentemot en omsorgsfull exportör.

Rättegångskostnader

52 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 47.3 i kommissionens förordning (EEG) nr 3665/87 av den 27 november 1987 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för systemet med export-

bidrag för jordbruksprodukter, i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 2955/94 av den 5 december 1994, är inte tillämplig vid direktexport av produkter.

Den nationella myndighet som är behörig i fråga om exportbidrag är emellertid skyldig att, i enlighet med målsättningarna för förordning nr 3665/87, ex officio ta i beaktande likvärdiga bevismedel, liksom även en underförstådd begäran om att vissa handlingar skall anses som likvärdiga, i det fall då det nationella dokument som styrker att produkterna i fråga har lämnat gemenskapens tullområde inte kan visas upp på grund av omständigheter som exportören inte råder över. De likvärdiga bevismedlen måste emellertid vara lika tillfredsställande med hänsyn till den kontroll som görs i enlighet med villkoren i den nationella rätten, såvitt dessa villkor innebär att gemenskapsrättens räckvidd och verkan iakttas.

När fristen för att lägga fram likvärdiga bevismedel har gått ut på grund av en orsak som beror på de behöriga nationella myndigheterna, kan inte dessa myndigheter åberopa den i artikel 47.2 i förordning nr 3665/87, i dess lydelse enligt förordning nr 2955/94, föreskrivna tolvmånadersfristen gentemot en omsorgsfull exportör.

Underskrifter